

Vergaderjaar 2018–2019

26 399

Jaarrapportage procedureregeling Grote Projecten

nr. 20

BRIEF VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 mei 2019

Hierbij biedt de vaste commissie voor Financiën u de jaarlijkse rapportage aan over de werking en toepassing van de Regeling Grote Projecten in 2018. De commissie heeft de jaarrapportage in haar procedurevergadering van 24 april 2019 vastgesteld. In artikel 21 van de Regeling Grote Projecten is vastgelegd dat de vaste commissie voor Financiën jaarlijks op de derde woensdag in mei (Verantwoordingsdag) een verslag uitbrengt over de werking en toepassing van de regeling.

De voorzitter van de commissie,
Anne Mulder

De griffier van de commissie,
Weeber

Jaarrapportage grote projecten over 2018

1. Kernpunten

- In totaal waren in 2018 elf grote projecten in uitvoering, waarvan vijf projecten in de beëindigingsprocedure verkeerden.
- De Kamer heeft op 22 januari 2019 ingestemd met beëindiging van de grootprojectstatus van de projecten Ruimte voor de Rivier en Zandmaas en Grensmaas (Handelingen II 2018/19, nr. 43, item 14).
- De Kamer heeft op 9 april 2019 ingestemd met beëindiging van de grootprojectstatus van het project Ecologische Hoofdstructuur (Handelingen II 2018/19, nr. 72, item 9).
- Voor de grote projecten Mainportontwikkeling Rotterdam en Pantservoertuigen is in 2018 de beëindigingsprocedure ingezet.
- In 2018 is het Programma Hoogfrequent Spoorvervoer aangewezen als groot project (Kamerstuk 32 404, nr. 82 en Handelingen II 2017/18, nr. 48, item 14).

2. Opzet en achtergrond jaarrapportage 2018

Artikel 21 van de Regeling Grote Projecten luidt: «*De commissie voor de Rijksuitgaven brengt jaarlijks op de derde woensdag in mei een verslag uit aan de Tweede Kamer over de werking en toepassing van deze regeling in het voorafgaande kalenderjaar.*»¹

In deze jaarrapportage geeft de vaste commissie voor Financiën een overzicht van de werking en toepassing van de regeling over het kalenderjaar 2018. Ook enkele ontwikkelingen die zich na de rapportageperiode (het kalenderjaar 2018) hebben voorgedaan worden genoemd. Deze aanvullende informatie is actueel tot en met 9 april 2019.

De jaarrapportages over de kalenderjaren 2004 tot en met 2017 zijn te vinden in Kamerstuk 26 399, nrs. 5 t/m 19. De opzet en indeling van de jaarrapportages zijn voor de onderlinge vergelijkbaarheid ieder jaar in grote lijnen hetzelfde gehouden.

3. Grote projecten in 2018

3.1. Aantal grote projecten en financiële omvang

In 2018 waren 11 grote projecten in uitvoering, waarvan er 5 in de beëindigingsprocedure verkeren. Tabel 1 laat de ontwikkeling zien van het aantal grote projecten sinds 2005. Tabel 2 biedt een overzicht van de budgetten van de projecten die in 2018 onder de regeling vielen.

Tabel 1. Ontwikkeling aantal grote projecten

Jaar	Aantal grote projecten (per einde jaar)	Nieuwe grote projecten	Afgesloten grote projecten
2006	14	1	2
2007	13	1	2
2008	11	0	2
2009	9	0	2
2010	9	1	1
2011	9	1	1
2012	9	0	0
2013	10	1	0
2014	10	0	0
2015	11	1	0
2016	11	0	0

¹ Kamerstuk 34 685, nrs. 1 en 2

Jaar	Aantal grote projecten (per einde jaar)	Nieuwe grote projecten	Afgesloten grote projecten
2017	10	0	1
2018	11	1	0

Tabel 2. Budget per groot project (bedragen x € mln.)

Commissie	Groot Project	Budget	Peildatum ¹
DEF	Verwerving F-35	€ 4.863,2 ²	18-09-2018
DEF	Pantservoertuigen	€ 2.229,3	31-12-2016 ³
DEF	Onderzeeboten	Meer dan € 2,5 miljard ⁴	17-06-2016
EZ	Ecologische Hoofdstructuur ⁵	–	–
I&W	HSL-Zuid	€ 7.281	30-06-2018
I&W	Hoogwater Beschermingsprogramma (HWBP-2)	€ 2.665	31-12-2017
I&W	Zandmaas/Grensmaas	€ 530,2	31-12-2017
I&W	Project Mainport Rotterdam	€ 1.298	30-06-2015
I&W	Ruimte voor de Rivier	€ 2.265,4	31-12-2017
I&W	ERTMS	€ 2.391,97	30-06-2018
I&W	Hoogfrequent Spoorvervoer	€ 3.999 ⁶	31-12-2017

¹ Meest actuele peildatum, zoals vermeld in voortgangsrapportages.

² Prijspeil 2017 (Kamerstuk 26 488, nr. 435).

³ Dit project bestaat uit drie deelprojecten. Het deelproject Fennek, met een totaalbudget van € 197,6 miljoen is reeds in 2011 afgesloten.

⁴ Het groot project Onderzeeboten verkeert in de onderzoeksfase en daarom is alleen een bandbreedte van het budget bekend (Kamerstuk 34 225, nr. 13).

⁵ De (meest recente) voortgangsrapportage over de Ecologische Hoofdstructuur (Kamerstukken 30 825 en 33 576, nr. 214) bevat geen informatie over het totale projectbudget.

⁶ Inclusief budget OV SAAL (Kamerstuk 32 404, nr. 88)

3.2. Voortgangsrapportages in 2018

In 2018 heeft de Tweede Kamer op basis van de Regeling Grote Projecten zeven voortgangsrapportages en vier eindevaluaties (Ecologische Hoofdstructuur (Kamerstuk 30 825, nr. 216), Zandmaas, Grensmaas en Ruimte voor de Rivier (Kamerstukken 18 106 en 30 351, nr. 242)) ontvangen.

Op grond van de Regeling Grote Projecten maken commissie en bewinds-persoon afspraken over frequentie en verschijningstijdstip. De afgesproken norm is maximaal drie maanden na de peildatum van de rapportages.

Voor de voortgangsrapportage Verwerving F-35 die op de derde dinsdag in september naar de Kamer is gezonden (Kamerstuk 26 488, nr. 443) was de rapportageperiode 1 juni 2017 t/m 30 juni 2018². Ook hier worden recente ontwikkelingen voor zover praktisch mogelijk meegenomen. In tabel 3 is de snelheid weergegeven waarmee de voortgangsrapportages na afloop van de rapportageperiode (peildatum) aan de Tweede Kamer werden aangeboden.

² De rapportagefrequentie is in 2018 gewijzigd. De rapportageperiode is eenmalig zo gekozen om aansluiting te houden met het vorige rapport. De rapportageperiode van de volgende jaarrapportage(s) is 1 juli t/m 30 juni.

Tabel 3. Ontvangst voortgangsrapportages door de Tweede Kamer

Ontvangst	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Binnen afgesproken termijn (3 mnd.)	4 (20%)	3 (17%)	8 (50%)	8 (53%)	7 (46%)	3 (25%)	8 (57%)	6 (43%)	7 (54%)	11 (69%)	5 (33%)	6 (43%)	2 (28%)
Binnen 1 maand na termijn (4 mnd.)	8 (40%)	13 (72%)	7 (44%)	7 (47%)	8 (53%)	8 (67%)	5 (36%)	7 (50%)	6 (46%)	3 (19%)	9 (60%)	6 (43%)	5 (72%)
Meer dan 1 maand na termijn (> 4 mnd.)	8 (40%)	2 (11%)	1 (6%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (9%)	1 (7%)	1 (7%)	*	2 (13%)	1 (7%)	2 (14%)	
Totaal	20	18	16	15	15	12	14	14	13	16	15	14	7

3.3. Accountantsrapporten in 2018

In artikel 13, lid 1, van de Regeling Grote Projecten staat: «Bij voortgangsrapportages wordt periodiek, op basis van een nader te bepalen frequentie, doch ten minste één maal per jaar, een accountantsrapport gevoegd met een oordeel over de kwaliteit en volledigheid van de financiële en niet-financiële informatie in de voortgangsrapportage en over de beheersing en het beheer van het project».

In lid 4 staat: «Het accountantsrapport wordt als afzonderlijk document aan de Tweede Kamer gezonden, uiterlijk twee weken na verschijning van de voortgangsrapportage waarop het accountantsrapport betrekking heeft».

Daarmee is de uiterlijke termijn waarop het accountantsrapport aan de Kamer moet worden aangeboden 3,5 maanden na de verslagperiode.

In 2018 heeft de Tweede Kamer bij zes grote projecten accountantsrapporten ontvangen.

Tabel 4. Ontvangst accountantsrapporten door Tweede Kamer (in maanden na verslagperiode)

Ontvangst	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
< 3,5 maanden	4	2	8	9	6	4	5	4	5	9	6	9	4
4 – 5 maanden	5	2	2	0	2	2	2	4	2	0	1	0	2
> 5 maanden	0	2	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	
Totaal	9	6	10	9	8	7	8	8	7	9	7	9	6

3.4. Behandeling rapportages grote projecten in 2018

De commissies kunnen voortgangsrapportages voor kennisgeving aannemen of ze behandelen door feitelijke vragen te stellen en/of ze te agenderen voor een overleg (algemeen overleg, wetgevingsoverleg of notaoverleg).

Over drie van de voortgangsrapportages zijn in 2018 feitelijke vragen gesteld. Alle voortgangsrapportages zijn geagendeerd voor een algemeen overleg of een wetgevingsoverleg. Ook de integrale rapportage over het Project Mainportontwikkeling Rotterdam is geagendeerd voor algemeen overleg. De eindevaluaties Zandmaas en Grensmaas en Ruimte voor de Rivier zijn eveneens geagendeerd voor algemeen overleg.

In de bijlage van deze evaluatie staat een overzicht van de behandeling per rapportage.

3.5. Wijzigingen grote projecten in 2018

In 2018 is verandering gekomen in de status van enkele grote projecten. De wijzigingen zijn hieronder beschreven. Ook ontwikkelingen die zich na de rapportageperiode (het kalenderjaar 2018) hebben voorgedaan komen aan bod. Onderstaande informatie is actueel tot en met 9 april 2019.

Vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat (I&W)

Nieuw groot project: Programma Hoogfrequent Spoorvervoer (PHS)

De vaste commissie voor I&W heeft in 2017 voorgesteld om het Programma Hoogfrequent Spoor (PHS) aan te wijzen als groot project³. Op 6 februari 2018 heeft de Kamer daarmee ingestemd⁴.

Eindevaluatie van Project Maasvlakte Rotterdam (PMR)

In de procedurevergadering van 20 september 2018 heeft de commissie besloten de Minister van Infrastructuur en Waterstaat te verzoeken om een eindevaluatie over het Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR). De Minister heeft laten weten dat deze evaluatie in de tweede helft van 2019 wordt uitgevoerd⁵.

Beëindiging grote projecten Ruimte voor de Rivier en Zandmaas/Grensmaas

De vaste commissie voor I&W heeft in 2017 de Minister verzocht een eindevaluatie op te stellen van de grote projecten Ruimte voor de Rivier en Zandmaas/Grensmaas. Deze eindevaluatie is op 23 maart 2018 aan de Kamer aangeboden⁶.

De vaste commissie voor I&W heeft in haar procedurevergadering van 6 november 2018 besloten de Kamer voor te stellen de grootprojectstatus van de projecten Ruimte voor de Rivier en Zandmaas/Grensmaas te beëindigen⁷, nadat de vaste commissie voor Financiën hierover op 1 november 2018 positief had geadviseerd⁸. De Kamer heeft daar op 22 januari 2019 mee ingestemd⁹.

Commissie EZ / commissie LNV

Beëindiging groot project Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

Het onderwerp Natuurbeleid is na de vorming van het kabinet-Rutte III ondergebracht bij de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

De vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft de Minister van LNV in januari 2018 gevraagd de eindevaluatie van het groot project EHS op te stellen.

Op 15 oktober 2018 heeft de Kamer de eindevaluatie EHS van de Minister ontvangen¹⁰.

De vaste commissie voor LNV heeft de eindrapportage besproken tijdens het algemeen overleg Natuur op 12 februari 2019 (Kamerstuk 33 576, nr. 144) en in de procedurevergadering van 20 februari 2019 besloten advies te vragen aan de vaste commissie voor Financiën over beëindiging van het project. De vaste commissie voor Financiën heeft op 14 maart 2019 positief geadviseerd en de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft in de procedurevergadering van 27 maart 2019 besloten een voorstel tot beëindiging van de grootprojectstatus EHS aan

³ Kamerstuk 32 404, nr. 82

⁴ Handelingen II 2017/18, nr. 48, item 14

⁵ Kamerstuk 24 691, nr. 130

⁶ Kamerstukken 18 106 en 30 351, nr. 242

⁷ Kamerstukken 18 106 en 30 080, nr. 246

⁸ Advies vaste commissie voor Financiën over beëindiging status van groot project Ruimte voor de Rivier en Zandmaas/Grensmaas, 1 november 2018

⁹ Handelingen II 2018/19, nr. 43, item 14

¹⁰ Kamerstuk 30 825, nr. 216

de Voorzitter van de Tweede Kamer te zenden. De Kamer heeft daar op 9 april 2019 mee ingestemd (Handelingen II 2018/19, nr. 72, item 9).

Commissie Defensie

Beëindiging groot project Pantervoertuigen

In de procedurevergadering van 8 februari 2018 heeft de vaste commissie voor Defensie voorgesteld de grootprojectstatus van het groot project Pantervoertuigen te beëindigen en besloten af te zien van verdere voortgangsrapportages. De commissie heeft de bewindspersonen van Defensie verzocht een eindevaluatie van het project op te stellen. De bewindspersonen van Defensie hebben laten weten dat deze evaluatie na voltooiing van het project in 2019 zal worden uitgevoerd¹¹.

Verwerving F-35

In dezelfde procedurevergadering heeft de commissie besloten de rapportagefrequentie voor het groot project Verwerving F-35 te verlagen naar eenmaal per jaar. Ook heeft de commissie besloten toe te werken naar een nieuwe uitgangspuntennotitie. Daartoe heeft de commissie, binnen een aantal randvoorwaarden, de bewindspersonen van Defensie de mogelijkheid geboden een vernieuwde voortgangsrapportage te ontwikkelen. In september 2018 heeft de Staatssecretaris van Defensie een eerste, vernieuwde voortgangsrapportage aan de commissie aangeboden (Kamerstuk 26 488, nr. 443). Naar aanleiding daarvan heeft de commissie op 7 februari 2019 een gewijzigde uitgangspuntennotitie vastgesteld. Op 29 maart 2019 heeft de Staatssecretaris van Defensie, mede namens de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat, laten weten deze uitgangspuntennotitie te hanteren als basis voor toekomstige voortgangsrapportages¹².

---

¹¹ Kamerstuk 34 775 X, nr. 83

¹² Kamerstuk 26 488, nr. 448

Bijlage 1. Grote projecten 2018

Ministerie	Groot project	Document	Kamerstuk	Peildatum	Verschenen op	Behandeld op	Behandelwijze	Kamerstuk	Rapporteur
DEF	Verwerving F-35	19 ^e VGR incl. accountantsrapport	26 488, nr. 443	30-06-2018	18-09-2018	26-10-2018 05-11-2018	Feitelijke vragen Wetgevings- overleg	26 488, nr. 445 35 000 X, nr. 32	
EZK / LNV	Pantservoertuigen Onderzeeboten Ecologische Hoofd- structuur	Geen rapportages ¹ Geen rapportages ² Eindrapportage EHS	30 825, nr. 216		15-10-2018	12-02-2019	Algemeen overleg	33 576, nr. 144	
I&W	HSL-Zuid	41 ^e VGR	22 026, nr. 505	30-06-2018	27-09-2018	11-10-2018	Algemeen overleg	29 984, nr. 795	
	HWPB-2	Accountantsrapport bij 41 ^e VGR 13 ^e VGR	22 026, nr. 506 32 698, nr. 38	31-12-2017 31-12-2017	13-11-2018 03-04-2018	12-06-2018 28-06-2018	Feitelijke vragen Algemeen overleg idem	32 698, nr. 40 27 625, nr. 449 idem	
	HWPB-2	Accountantsrapport bij de 13 ^e VGR 33 ^e VGR	32 698, nr. 39		19-04-2018	idem	idem		
	Zandmaas/ Grensmaas	Accountantsrapport bij de 13 ^e VGR 33 ^e VGR	18 106, nr. 243	31-12-2017	03-04-2018	14-06-2018 28-06-2018	Feitelijke vragen Algemeen overleg	18 106, nr. 245 27 625, nr. 449 idem	
	Zandmaas/ Grensmaas	Accountantsrapport bij de 33 ^e VGR	18 106, nr. 244	idem	19-04-2018	idem	idem		
	Zandmaas/ Grensmaas	Eindrapportage Zandmaas en Grensmaas	18 106 en 30 351, nr. 242		23-03-2018	14-06-2018 28-06-2018	Feitelijke vragen Algemeen overleg	18 106, nr. 245 27 625, nr. 449 idem	
	Project Mainport Rotterdam Ruimte voor de Rivier	Integrale Rapportage 2018 31 ^e VGR	24 691, nr. 129 30 080, nr. 88	31-12-2017	19-1-2018 03-04-2018	17-05-2018 28-06-2018	Algemeen overleg Algemeen overleg idem	nr. 449 31 409, nr. 191 27 625, nr. 449 idem	
	Ruimte voor de Rivier	Accountantsrapport bij de 31 ^e VGR	30 080, nr. 89		19-04-2018	idem	idem		
	Ruimte voor de rivier	Eindrapportage Ruimte voor de Rivier	18 106 en 30 351, nr. 242		23-03-2018	28-06-2018	Algemeen overleg	27 625, nr. 449	
	ERTMS	8 ^e VGR incl. accountants- rapportage	33 652, nr. 62	31-12-2017	21-05-2018	28-06-2018	Algemeen overleg	29 893, nr. 218	
	ERTMS	9eVGR	33 652, nr. 63	30-06-2018	19-10-2018	04-12-2018 04-12-2018	Algemeen overleg VAO	29 893, nr. 236 Handelingen II 2018/19, nr. 36, item 11	

¹ De vaste commissie voor Defensie heeft in februari 2018 besloten af te zien van verdere voortgangsrapportages.

² Dit project verkeert nog in de onderzoeksfase en de Kamer heeft nog geen uitgangspuntennotitie vastgesteld. De Kamer wordt over dit project geïnformeerd conform het Defensie Materieel Proces (DMP).